

Zavoljo lučca, vrvca itd. primerjaj koščica, gožica, pesmica, peščica, slaščica kor tudi lučica pri nas in drugod. Sekolovski.

Pohvala in prošnja.

Močno me je razveselil gosp. Bilcov članek „o Kurantu“, zato ga pohvalim, pa tudi ne samo njega, temoč vsakega domorodca prosim, naj narodne povesti, šege, igre oznanujejo v „Novicah“. Kraj Mure in med Šavnico in Pesnico še je čučkanje navadno. Na Svečnico z blagoslovljenimi svečami se stari in mladi čučkajo. Storiijo to tako: Hitro ko hišni oče pervega svečana ali pa drugega svečana iz postelje skoči, užge svečo (vitice) in trikrat okoli glave, trikrat okoli pesti, trikrat okoli nog užgano svečo verti, preseči, da bi se mu nikakošna nesreča ne zgodila. Opominja to čučkanje na očiševanje skozi ogenj, katero je v februarji pri vseh starih arjanskih narodih navadno bilo. Znamenita je tudi beseda čučkati in našel sem v vedskih spisih slovenski sorodno. Čučkam je pomanjšavna oblika od čučam, čukam, kakor čerčkam od čerkam, in pomenjuje izvirno svečkati, lichteln, leuchteln.

V Rigveda-tu najdem verstice: „jé te çukrá'sah çuččajah çučišmah xám vapanti višitâso açvâh, ádha bhramâs ta urvijâ' vibhâti, jâtâjamâno ádhi sâ'nu pr'çneh“. (Rigveda 6. 6, 4.) — po slovenski: nje svetleče plamene, ti plameneči, kosijo zemljo bezpotani (entfesselte) konji, daleko se sveti plamnato morje, katero napolnuje verhunce Prçne. — V sanskritu çuččajah, in çučišmah nahajamo v pomenu plameneti, ali pomen plameniti je soroden s pomenom svetiti.

V Marburgu 1. sušca 1857. Davorin Terstenjak.

Spoznanje.

Povestica.

I.

Leta 1840 v podjesenskem času smo sami jaki dečki pasli po medžimurskih travnikih. Kurili smo si pod košatim hrastom in koruzo pekli. Kar zagledamo mladega moža, oblečenega kakor so sosedni Štajarci, se k nam približavati. Na glavi je imel okrogel škerlak (klobuk), okoli ram mu je visel širok gaban, vendar iz tenšega sukna, kakor ga prosti Štajarci nosijo. Tudi robača (srajca) in berguše (gače) so bile iz tenkega platna, na nogah pa so se mu lesketale svetle čizme. Po plečah mu je visela napeta torba in v roki je lepi mladi mož deržal pišalko, katero Nemci imenujejo „Flöte“.

„Zdravo dečki! Jeli Vas zebe?“ Tako nas je nagovoril, ko je pod hrast stopil. Jaz najstariji in najsogornejši (kurajzniši), kateri nisem se sivega volka bal, manj pa še Štajarca, kateri je tako mil pogled imel kakor mlado jagniče, odgovorim namesto drugih: „Ne zebe nas ne, stric! al koruzo pečemo; ako Vam se poljubi, znate z nami obedovati“. Hitro se vsede na štor, in prav mu je dišala pečena koruza.

„Dečki! začne spet tujec, znate kakšne pesmice peti, povesti pripovedovati ali igre mi pokazati in gurače?“ „O vémo jih, če hočete, vam hitro eden nas zapoje, posebno pa vé Donošova Marica dosti lepih pesem“ — mu jaz odgovorim. Marica je dalje globlje na travniki stala. Hitro smo jo poklicali, in rada zapoje od bele lelje tako milo, da smo se vsi jokali. Štajarec si je pesem zapisal, in tudi napev in po tem reče meni: „Derži mi noto; bom jo na žvegli zapiskal“. O ljubi sladki glas, da še bi ga enkrat čul! Tako čist in mil je bil, da smo vsi koruzo pozabili, ktera nam je med poslušanjem vsa zgorela. Sadaj je vsaki nekaj zapel; ktera pesem se je Štajarcu dopadla, to si je zapisal.

„Kako pa se igrate na paši?“ — nas potem tujec vpraša — „kaj govorite ali požete pri igratih?“ Jaz hitro začnem okoli ognja skakati in kričim: „Živi ogenj, jari že-

rec, kožoderec, vse polizavec, vse požigavec, hom, hom, hom!“ Tujec se smeja čez to, vendar se mu je moglo dopasti, ker si je te verstice zapisal. Donošova Marica poiše grilovo luknjico, vtakne v njo slamico, in začne cepetati popevajoča: „Čuri muri, gospon gril, hodte vun, vaši konji so v popovi pšenici“. Tudi to si je zapisal.

Megle so začenjale solnce zakrivati in Dobrulova Jelica poje:

Sveti, sveti vančno (milo, ljubljeno) solnce!

Ne potuj vu dalnje svete;

Tam buš moglo robovati,

Hleba beloga stradati,

Sveti, sveti vančno solnce!

Mogli smo tujcu tudi nekoliko iger pokazati. Murhanov Ivan svetuje igro: „hod'mo deža prosit“. Hitro zberemo deklico in ji na nožni palec privežemo vidino perje (Artemisia, Beifuss). Po tem jo ženemo k potoku in začnemo jo neusmiljeno škropiti kričeči: „daj nam deža, Visko, daj nam deža, Visko, oj dodo dodo le!“ Ta pa ni se tujcu dopadla, ker se je deklica jokala. Bil je Murhanov Ivan velik prevzetnjak, in je ji hudo v oči škropil, namesto po glavi in plečih. Po tem še smo mu pokazali igro: „Namoš zemljo para, Kert jo razara, Mur jo pokvara“.

Vprašal nas je tudi: kakošnih duhov bi se mi otroci naj bolje bali? Eden je rekel, da se boji v gori Labusa, starega dedljeka, kateri ima jezero ninkov (nendljekov, palečnjakov) in rad mlade otroke v globoko vodo potegne; drugi se je bal babjega šentka ali šotka, kateri po drevji škerta (stöhnt, ächzt) in vsakega, kterege v roke dobí, ali oskubi ali mu v lase zaferkoči. Jaz sem se vsemu temu smejal, in rekel, da to je vse prazna laž; al kadar Kulda gromske krogle meče, Svarda ognjene strele, Baroda ploho poleva, takrat se je bati.

Naš tujec si vse to zapisuje, in vse, kar je kdor znal povedati. Potem kadar nismo ničesar več znali, se posloví in nam daje svetlo dvajsetico rekši: kupite si na golibi belega kruha.

Mi smo ga imeli za Vilenika (Zauberer) in smo dolgo gledali za njim.

II.

Moja babica so rekli en večer, ko sem lepo skledo sterl in so me otec hotli tepsti, mojemu otcu: „Mani se (jenjaj si), Vicko je bistra glava; on bi bil za zagrebačkega biškupa, pa ti ga nečeš poslati v Varaždin“. Moj otec šibo na stran denejo, in ker so se ravno šole počele, me drugi dan že ženejo prek Drave.

Pri nekem čizmarji, kateri ni znal ne čitati ne pisati, so mi najeli stanišče, in tako sem počel napredovati na polji kulture in civilizacije. Kleti sem skoro bolje znal, kakor moliti, pa tudi dijaški tako dobro, da sem v šterti šoli za godovno svojega profesorja že latinske „verzuse“ napravil. V šesti šoli sem ko ogersk Medžimurec že znal dobro madžarski in rajni Dvorski, akoravno Slovak, vendar Madžar s dušo in telom, je imel veliko veselje, ko sem pri „ekzaminu“ madžarski „peroriral“.

Iz Varaždina pridem prek Bednje in Medvedice v Zagreb. Bil sem korenjašk „filozofus“ in v Zagrebu se mi je tako dopadlo, da nisem nikdar hotel s svojimi tovarši popevati one znane dijaške pesmice:

Z Bogom ostaj Zagreb varaš,

Koji rad mladence kvaraš itd.

Zagreb je bil meni to kar so bile Gerkom Atinje, in Tuškanec bil je moj parnas. Tu sem pesmaril in prebiral stare naše Dubrovčane in prekrasne serbske narodne pesmi. Posebno so mi omilile se pesmi Slovenca Stanka Vraza. Rad bi ga bil poznal, al siromak je že več mesecov bolan ležal, in tako mi ni bilo prilžnosti ga osebno spoznati.

Jedan dan, kadar ravno po ulici se šetam, se začnejo ljudi ustavljati po ulicah, eden drugemu šepče: „Ubogi Stanko je umerl“. Mene so te besede globoko ganile. Drugi dan idem ga mertvega gledat, ker nisem živega mogel viditi.